

Stockholm den 21 april 2021

R-2021/0524

Till Socialdepartementet

S2021/02048

Sveriges Advokatsamfund har genom remiss den 4 mars 2021 beretts tillfälle att avge yttrande över utkast till lagrådsremiss avseende statlig ersättning för personskada orsakad av vaccin mot sjukdomen covid-19.

Sammanfattning

Advokatsamfundet tillstyrker förslaget att staten ska ersätta personskador som orsakats av vaccin mot sjukdomen covid-19 och som inte ersätts av Läkemedelsförsäkringen. Advokatsamfundet är dock kritiskt till vissa delar av lagförslagets innehåll, såsom framgår av nedan.

Synpunkter

Det kan inledningsvis konstateras att lagförslaget i väsentliga delar stämmer överens med lag (2016:417) om statlig ersättning till personer som insjuknat i narkolepsi efter pandemivaccinering som tillkom efter det att ett flertal personer insjuknat i narkolepsi efter vaccination mot den så kallade svininfluensan (H1N1).

Prövning om ersättningsgill skada föreligger

Enligt lagförslaget ska den som vill ha ersättning för personskada orsakad av vaccin mot covid-19 anmäla detta till Läkemedelsförsäkringen.

Läkemedelsförsäkringen prövar först om vaccinet omfattas av försäkringen. Om ej överlämnas ärendet, efter medgivande av den som begär ersättning, till Kammarkollegiet för vidare handläggning. Ärendet avslutas då hos Läkemedelsförsäkringen.

Om vaccinet omfattas av Läkemedelsförsäkringen ska försäkringen pröva huruvida skadan är en del av en serieskada. Om så är fallet gör Läkemedelsförsäkringen en bedömning av huruvida samband föreligger mellan personskadan och vaccinet. Samtidigt, efter medgivande av den som begär ersättning, överlämnas ärendet till Kammarkollegiet som också prövar sambandsfrågan.

I detta skede kan således Läkemedelsförsäkringen och Kammarkollegiet, vid ungefär samma tidpunkt, komma till olika slutsatser vad gäller sambandet.

För det fall Läkemedelsförsäkringen finner att samband föreligger påbörjar de regleringen av skadan. Om ej regleras skadan av Kammarkollegiet om de finner att samband föreligger.

Om Läkemedelsförsäkringen reglerar skadan och, på grund av ansvarsbegränsningarna i försäkringen, inte betalar full ersättning för skadan överlämnas ärendet, efter medgivande av den som begär ersättning, till Kammarkollegiet för vidare hantering. Kammarkollegiet prövar först sambandsfrågan om de tidigare inte tagit ställning i den frågan. Vid positivt utfall i sambandsfrågan prövas ersättningsfrågorna. De ersättningsfrågor som redan prövats av Läkemedelsförsäkringen prövas ånyo av Kammarkollegiet om den ersättningsberättigade inte anser att denne fått full ersättning för skadan.

Om Kammarkollegiet kommer fram till att samband ej föreligger mellan skadan och vaccinet får den skadelidande nöja sig med den ersättning som betalas ut från Läkemedelsförsäkringen.

Även när medlen är slut hos Läkemedelsförsäkringen ska anmälan göras till dem. Läkemedelsförsäkringen ska ta ställning till om läkemedlet omfattas av försäkringen och huruvida det är en serieskada. Därefter ska Läkemedelsförsäkringen överlämna ärendet till Kammarkollegiet om den som begär ersättning samtycker till detta.

Vid hanteringen av skadorna avseende dem som drabbats av narkolepsi efter vaccinationen mot svininfluensan 2009 har det visat sig att Läkemedelsförsäkringen och Kammarkollegiet, i ett flertal fall, kommit till olika slutsatser i sambandsfrågan. Ersättningsfrågorna har ännu inte prövats av Kammarkollegiet. Sannolikheten är dock stor att Kammarkollegiet, i ett antal ersättningsfrågor, kommer att göra en annan bedömning än Läkemedelsförsäkringen.

Advokatsamfundet konstaterar att den i lagförslaget ovan redovisade föreslagna hanteringen av skadorna är mycket komplicerad och i flera avseenden omöjlig att förstå för dem som drabbats av skador. Enligt Advokatsamfundet är det vidare mycket otillfredsställande att Läkemedelsförsäkringen och Kammarkollegiet kan komma till olika slutsatser i sambandsfrågorna och ersättningsfrågorna.

Advokatsamfundet anser att den mest praktiska och rättssäkra lösningen vore att enbart Kammarkollegiet reglerar skadorna och att det införs en regressrätt för Kammarkollegiet mot Läkemedelsförsäkringen upp till det belopp som följer av ansvarsbegränsningen i försäkringen (jmf 19 § i lagförslaget). Förslaget bör i denna del utredas närmare och alternativ till den föreslagna hanteringen övervägas inom ramen för den fortsatta beredningen av lagstiftningsärendet.

Ersättningsnivåer

I lagförslaget föreslås att ersättningen per individ inte får överstiga tio miljoner kronor inklusive det som har betalats av Läkemedelsförsäkringen.

Som skäl för detta individuella ersättningstak hänvisas i första hand till den ersättning som utbetalas vid skador som uppstår i samband med hälso- och sjukvård; se 10 § patientskadelagen (1996:799).

Hälso- och sjukvården anlitas av sjuka personer i syfte att lindra eller bota sjukdomen. Det kan då möjligtvis vara befogat med ett ersättningstak.

Vad gäller vaccination mot covid-19 uppmanar staten friska personer att vaccinera sig i första hand som en solidaritetshandling för att undvika smittspridning och för att förhindra att andra personer insjuknar. Det är således en helt annan situation än den som nämns ovan vid hälso- och sjukvård.

Om en yngre person skadas av vaccinet på ett sådant sätt att personen aldrig kommer ut i förvärvslivet räcker tio miljoner kronor i de allra flesta fall inte till för att ersätta inkomstförlusten för en snittinkomsttagare. Det är inte rimligt att de personer som drabbas av de svåraste skadorna inte ska få full kompensation för förlusterna.

Det är också viktigt att full ersättning utges för att upprätthålla vaccinationsviljan hos befolkningen.

Advokatsamfundet anser således att det inte bör införas något individuellt ersättningstak i lagen.

Rätten till rättlig prövning av skada och ersättning

Som ovan konstaterats kommer de som råkar ut för personskador av vaccinet att ställas inför en mycket komplicerad hantering. Negativa beslut av Kammarkollegiet kan endast överprövas av Statens skaderegleringsnämnd. Statens skaderegleringsnämnd är således sista instans. Hanteringen hos Statens skaderegleringsnämnd liknar ett tvistemålsförfarande i civil domstol. Den skadelidande kommer att ha behov av juridiskt ombud, dels i skaderegleringen, dels också vid prövningen i Statens skaderegleringsnämnd. Rättsskyddet i hemförsäkringen kan vare sig nyttjas i skaderegleringen eller vid prövningen i Statens skaderegleringsnämnd. För att rättsskyddet ska kunna nyttjas krävs att det är en tvist som kan prövas av domstol. Dessa förhållanden är ur rättssäkerhetssynpunkt för den enskilde inte godtagbara.

Advokatsamfundet anser därför att en bestämmelse bör införas i lagen med innehåll att Kammarkollegiet ska svara för den skadelidandes skäligena ombudskostnader, både vad gäller skadereglering och vid prövning i Statens skaderegleringsnämnd, såvida ombud inte anses vara uppenbart obehövligt.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Mia Edwall Insulander